

*Rivildut rapport
fr. 15/8-44.*

*Fosheim Berge: Om Hagedien i Eggedal.
2312 ØRTESTAD 26/4-1945*

Beretning om trefningen mellom tyske politistyrker og MILORG ved Haglebuvannet i Eggedal 26. april 1945 - 12 dager før okkupasjonen av Norge var slutt.

105924

Jeg har lest gjennom beretningen om trefningen i tidsskriftet "Vår tid" nr. 4 - 1946. Beretningen er ført i penn av løytnant Peter F. Holst, som ledet MILORG i kampen. Likeså har jeg lest boken "Fallskjerm over Vassfaret" - skrevet av general Paul M. Strande. Han var Holsts overordnede og områdesjef.

Jeg er blitt bedt om å fortelle om hendelsen slik jeg opplevde den. Jeg var med i de tyske politistyrker og kjenner trefningen sett fra den siden. Slik trefningen er fremstilt av Holst og Strande, er det en del unøyaktigheter og feil ingen er tjent med skal stå ved lag. Det vil være best for alle parter at vi kommer så nær det riktige forløp og oppnådde resultat som mulig. Sett fra vår side den gang var det nødvendig å risikere så mange unge menneskers liv, da alle og enhver måtte se at krigen var slutt. Vi hadde ikke ventet noen konfrontasjon med MILORG så like før krigsslutt. Jeg husker spesielt at vi slusket med sikring over åpne felt og mot bakhold. Vi ble virkelig overrasket.

Det har til nå ikke vært oppportunt å stille opp i og omkring hendelser som har med okkupasjonen å gjøre dersom vedkommendes ytringer ikke stemte med vedtatte oppfatninger. Men jeg har i den senere tid sett ny interesse og vilje til objektiv tenkning, noe vi ikke er bortskjemt med. Vi på vår side har selvsagt også våre svakheter å slåss med, men viktig for begge parter er den innlevelse og vilje til forståelse hver enkelt inngir seg med. Jeg skal etter beste evne og skjønn forsøke å rekonstruere det som hendte. Det blir på mine premisser, og det er lenge siden - leseren må selv trekke sine slutninger.

Sommeren og høsten - 44 meldte det seg omkring 300 ungdommer til fronttjeneste i "Den norske skijegerbataljon". Den skulle til Finnland. Det var for det meste ungdom fra "Nasjonal Samlings Ungdomsfylking" - NSUF. Kompaniet ble da også kalt NSUF-kompaniet. Flere ledere opptil 40 år og ungdom ned til 14 år hadde meldt seg. Alle under 16 år ble sendt hjem når alderen ble kjent. De kom fra alle landets kanter og ble etter diverse undersøkelser og vaksinasjoner - samlet på Mysen. Her gjennomgikk de en hard, men altfor kort rekruttutdannelse, hvor det gikk på disiplin, psykisk og fysisk trening, våpenopplæring, formasjonsøvelser og øvelser i angrep og forsvar. På kort tid ble de sveiset sammen til en enhet hvor kameratskap, oppofrelse og troskap skapte tillit mellom menig og befal.

I september kapitulerte Finnland på sovjetiske betingelser. Dette gjorde noe med vår situasjon. Men hva den nye situasjon skulle komme til å bety, var ganske uklart til å begynne med. Vi visste ikke at Quisling arbeidet med å trekke alle de norske frivillige ut av Deutsche Wehrmacht. Vi koblet ikke tanken til at vi kunne ble satt inn mot engelske styrker med norsk mannskap og på norsk jord. Hvilke tanker hadde MILORG som engelske soldater om disse forhold? Var de i begynnelsen like bevisstløse som vi?

Da Finnland kapitulerte i september, måtte Skijegerbataljonen ut. Soldatene måtte marsjere 1000 km - tildels i ilmarsj og under ild fra finsk side - før de ble trengt innenfor den norske grense. På det tidspunkt - like før jul havnet de sammen med oss på Mysen.

På nyåret 1945 ble vi forflyttet fra Mysen. Skijegerbataljonen ble delt opp i grupper på ca. 70 mann og fordelt og innlemmet i det tyske politi rundt om på Østlandet. Jeg kom med blant dem som ble sendt til Vikersund. Som soldater i den tyske arme skulle vi bistå politiet under diverse kontroller og rassiaer etter våpen og lignende.

Fra vi kom til Vikersund, var vi i aktivitet nesten hver dag fra vi ble vekket kl. 04.00 hver morgen til vi ble kommandert i seng kl. 21.00. Jeg husker jeg var så nedslitt av mangel på søvn, hvile og mat at jeg sto oppreist og sov når jeg en gang i blant ble satt som vakt i leiren. Å bli overrasket sovende på vakt kunne i verste fall ende med å bli skutt på stedet. Det kom an på situasjonen.

At situasjonen ble mer stresset mot slutten - også i Norge - viser en beklagelig hendelse, som endte med at en skiløper ble skutt utenfor vårt leiområde - da han ikke stoppet på anrop.

Den 26. april begynte som de andre dagene - opp kl. 04.00, vekking, vask, påkledning og et raskt måltid. Deretter oppstilling. Lederne var orientert om dagens oppgaver på forhånd. Vi menige - visste sjelden hvor vi skulle hen, men denne gangen skulle vi til Eggedal. Jeg husker godt akkurat denne morgenen - humpende avgårde i små, trekkfulle, tidligere personbiler - av tyskerne ombygd til transportbiler. Vi var alle lett påkledt og frøs hele tiden. Vi var ca. 45 mann tilsammen med lederne - ca. 22 tyskere og resten nordmenn. Avdelingen ble ledet av HS og delt opp i - etter hva jeg husker ble sagt - 4 ufullstendige lag. Jeg mener å huske at 3 eller 4 mann ble igjen i Medalen. Nestleder var AB, og alle lag hadde lagfører - 2 tyske og 2 norske.

Avdelingen var bevæpnet med et tsjekkisk maskingevær (brengun) - og et tysk LMG 34. Til hver av disse en kasse med ammunisjon. Hver mann hadde gevær 98 K med 30 skudd. Noen - MG-skyttere - bar pistol. Av en eller annen grunn bar jeg på en skaft-håndgranat - den eneste jeg vet om vi hadde med oss.

Peter F. Holst skriver: " Kl. 06.55 kommer det melding om at fienden holder på å omringe Medalen gård øverst i Nordbygda Eggedal ca. 8 km fra vår leir. "

Så vidt jeg husker - var det ikke farbar vei lenger enn til Medalen. Der ble bilene parkert med vakt, og vi marsjerte videre derfra til Dammen ved Haglebuvannet. Men før vi dro fra Medalen, husker jeg vi var inne på en gård. Jeg husker det fordi en tysker opptrådte meget arrogant og aggressivt mot gårdsfolkene der. Han forlangte melk - og kanskje mat- men jeg husker melk, som de var lite villige til å gi ham. Ingen grep inn mot hans- for meg sett - bøllete opptreden. Det burde vært gjort. Vi hadde stående ordre om å opptre korrekt og høflig i enhver situasjon når vi ikke selv ble trakassert eller antastet. HS var ikke tilstede ved denne anledning - og det falt vel ikke de forulempede inn å klage til ledelsen. Innstillingen var vel den at, brutale tyskere og SS-bøller var selvfølgheligheter det ikke var noe å gjøre med. Men tyskerne hadde bare noen dager før mistet to av sine egne under omstendigheter de ikke likte.

Folkene på gården virket skremt, men ikke verre enn at de gav uttrykk for avsky - spesielt overfor oss som ikke grep inn, men gjorde oss til medskyldige.

Holst skriver: " Kl. 09.30 melder oppklaringspatruljen at fienden har passert Buinsetrene ca. 3 km fra leiren. Alarmen skjerpes nå ytterligere. Befalet gir kara en siste " pep talk " og radiosettene slås på."

Jeg kan huske den fine følelsen da vi kom i høyden og så fjellene rundt oss. Jeg var vant med fjellene i Gudbrandsdalen og setrene der og følte et stort behag. Det var blitt lyst, og vi hadde gått oss varme. Krigen var praktisk talt over, men/og det meste av vår entusiasme - som tidligere var så sterk - var blitt dempet av uvissheten om hva fremtiden ville bringe. Men det uroet meg ikke. Jeg var hele tiden under krigen i den tro- at når krigen en gang var slutt - uavhengig av dens utgang - skulle vi kunne rekke hverandre hånden til forsoning. Vi hadde felles mål - om enn meningene var forskjellige. I ettertid ser jeg det naive i denne holdning. Men den var der - og jeg var ikke alene om den. Likevel var det det hat og psykiske press som ble så sterkt mot slutten av krigen som avgjorde at jeg meldte meg til tjeneste i Finnland. N.S.folk som gruppe, ble ved at krigslykken for tyskerne snudde, og ved bedre grep på propagandaen - trakassert, mistenkelig- gjort og isolert. Det er ikke min stil å ta igjen - som noen gjorde. Ikke var jeg mest utsatt heller, men her gjelder regelen om at det du gjør mot en av mine - det gjør du mot meg.

Holst skriver: " Kl. 09.50 hørt skudd som syntes å komme fra et sted sønnenfor Dammen. Det er oppklaringspatruljen som er kommet i skuddveksling med fienden. Et par serier - så er alt stille igjen."

Dette var et sammenstøt med " Hirdens Alarmenheter". H.A. var organisert

nærmest identisk lik vårt heimevern etter krigen. Denne enhet ble satt opp og senere kalt ut for å beskytte norsk eiendom og liv mot sabotasje og terror. De som tjenestegjorde der, var ikke soldater i egentlig forstnad, men fungerte som hjelpemannskap, og virket ved sin inngripen som en godbuffer mellom norske interesser og okkupasjonsmakten. De var under norsk kommando og underlagt Quisling.

H.A. Hadde oppdaget noen mistenkelige personer, som stakk seg vekk. De dannet manngard for å finne dem. " oppklaringspatruljen ", som nå besto av 2 mann, hadde gjemt seg bak en gran, men da H.A. kom mot dem, fyrte de av sine våpen, og i forvirringen som oppsto, kom de seg vekk. En av hirdmennene ble drept. Han var 50 år. En ble såret. Denne hendelse fikk ikke Holst informasjon om - skriver Strande.

Holst skriver: " Kl. 10.15 observeres de første fiender. Ca. 45 av dem går over Dammen og rykker frem i spredt orden langsømt langs vestsiden av vannet mot 2. tropps stillinger. - Fanden heller! Der røk vårt håp om å få hele banden inn i " sekken". 2. tropp holder fremdeles ilden".

Da vi kom til Dammen, hadde vi oppstilling. HS delte avdelingen og sendte 32 mann - hovedstyrken - over på vestsiden av vannet. Selv tok han ut 8 mann og avnserte parallelt med hovedstyrken på østsiden. AB ledet hovedstyrken. Det lå igjen litt snø her og der, og det var tungt å gå. Jeg bar det tsjekkiske maskingeværet.

Vi kom til et åpent felt - typisk for et bakhold. Regelen er at slike overganger skal sikres. Vi diskuterte sikring, men fant ut at det ikke var nødvendig - og gikk over i spredt orden.

Holst skriver: " Kl. 11.00 åpner 2. tropp opp så det hjaller i Haglebunatten".

Da vi alle var kommet ut i det åpne feltet, smalt den første serien. Det kom overraskende. En tassendelyd - tuff-tuff-tuff i mosen rundt oss - og så hørte vi smellene. Vi var i åpent terreng, og det var et under at ingen ble truffet. Vi sank ned i mosen og besvarte ilden. Jeg fikk ikke MG-en til å virke og leverte den over til 1. skytter. Vi måtte enten tilbake eller videre fremover. I sprangvis fremrykning fortsatte vi inn i kupert terreng. Skuddene var kommet fra venstre, og jeg sprang den veien for å komme i dekning. De som hadde skutt, måtte ha trukket seg ut. Jeg så ingen og søkte dekning. Jeg utgjorde ytre venstre flanke, men dekningen jeg hadde, var utsatt.

Holst skriver: " Det viser seg at 2. tropps 2. lag har fått stoppefeil på sitt bren-gun og derfor trekker seg tilbake".

Jeg hadde dekning fra vest, men ikke fra nord-øst, og jeg ble beskutt derfra. Jeg sprang derfor over et smalt myrbelte mot øst og fant bedre dekning der sammen med de andre i laget. Derfra så jeg MILORG trekke seg ut av sine stillinger på vår venstre flanke. Jeg kunne ha skutt, men var først usikker på hvem det var - og så var det for sent.

Holst skriver: " Fra ambassaden observeres også 9 mann som rykker frem langs veien på østsiden av vannet. Det er sannsynligvis flere oppe iskogen. De stanser opp ved hytte B og observerer ".

Laget på østsiden - som ledes av HS - følger hovedstyrkens fremrykning på vestsiden. De har det ene maskingeværet LMG 34. Etter å ha observert ved hytta går de videre. Men da de hører skuddseriene på vestsiden, springer de ned mot vannkanten for å ta stilling der - og støtte hovedavdelingen på andre siden. Men de blir selv beskutt fra gode stillinger og må trekke seg ut av området. De legger seg i stilling i nærheten av hytta, og ca. 20 min. senere kommer det mot dem en patrulje - som de kommer i skuddveksling med.

Holst skriver: " For helt å bety disse karene lysten til videre fremrykning, sender K.P. ordre til 1. tropp om å sende ut et lag som skal angripe dem i rygge. 2. tropp får ordre om å støtte angrepet med ild fra odden ".

Dette laget kommer tydeligvis mot hytta, og det blir løst skudd. Ingen i det tyske laget blir skadet, og laget er ikke i kamp etter dette.

Strande skriver: " Det tyske laget hadde imidlertid nå trukket seg inn i skogen på østsiden av veien, og det laget som var sendt ut, kom i kamp med dem i tykke skogen, og to mann ble såret, den ene av disse så hårdt at han senere døde før han kunne bli bragt inn ".

Etter at hovedstyrken på vestsiden var kommet i stilling, ble det en tid roligere. Vi spiste vår knappe rasjon, ordnet med stillingene og ventet på hva som ville skje. PL som satt ved siden av meg, satt så høyt at han måtte bli sett av MILORG. Jeg bad ham sette seg lavere, men han forandret ikke stilling. En kule kom og tok lua av ham. Han reiste seg, tok lua, satte den på igjen og spiste videre. Den dag i dag vet jeg ikke om han var dum, eller om han ville imponere. Vi ristet på hodet og lo den gang, men slikt gjør ikke en god soldat.

Det ble etter hvert kaldt å ligge stille i den fuktige undergrunn. Vi hadde knapt med ammunisjon og måtte spare. Maskingeværet ble ikke brukt, da vi trengte ammunisjon til geværene.

Holst skriver: " Våre styrker på Grantangen er nå på det nærmeste avskåret, idet fienden har inntatt dominerende stillinger på haugen".

Det er for meg uklart hva som hendte på haugen. Haugen må ha vært utsatt og farlig å holde all den stund den så lett ble oppgitt. Sikkert er det at vår stilling også ble vanskeligere. Det må ha vært under disse kampene vi mistet så mange mann.

Holst skriver: " Fenrik Langum bevarer imidlertid hodet klart, og mener han nok skal klare biffen. Kompaniet gir ordre om å storme haugen, så snart forsterkningslaget kommer fram ".

I tiden før gjenerobringen av haugen, ble det observert en person som tydelig fulgte godt med på det som skjedde med og i våre stillinger. Han satt eller sto i fjellsiden rett nord for våre stillinger i en avstand av ca. 750 m. så høyt at han så ned på oss. Holdet var altfor langt, men jeg fikk beskjed om å forstyrre ham med noen skudd. Hvordan og i hvilken grad han ble forstyrret, er ikke godt å si, men han gjorde seg ivhertfall mindre etter noen skudd.

Holst skriver: " Så snart fenrik Langum har fått omgruppert troppen sin, går stormen inn med ville brøl og skjellsord, støttet av kraftig brenn-gunild. Plutselig lyder et dumpt drønn; en av våre jegere har truffet en tysk offiser i hue med en håndgranat ".

RK var min lagfører. Vi utgjorde venstre flanke, og han ville vi skulle gjøre et fremstøt for i en omgående bevegelse å kutte forbindelsen med MILORGs hovedkvarter. Han spurte om noen hadde håndgranat - noe han visste om ikke hvem. Jeg svarte at jeg hadde. Så ble det han og jeg som skulle være spiss i et angrep - dekket av de andre. Men han tok håndgranaten selv.

Vi sto klare, og han krabbet seg frem så langt han turde. Men han krabbet for langt og blottet seg. En sten-gun hamret i vei, og han fikk serien i magerregionen. Han krabbet tilbake - fordreid i ansiktet i sjokk og smerte. Det rant en gul væske ut av magen hans. Han bad om at jeg måtte skyte ham, men det kunne jeg ikke. Så tok han håndgranaten - la seg over den - og drog ut sikringen. Han løftet seg nesten 1 meter fra bakken da det smalt - og veltet seg over på ryggen. Han var glad i å spille kort og hadde stokken med seg. Jeg ser ennå for meg kortstokken som ble slengt opp i luften. Som vaklende snåfjoner dalte kortene ned over ham. Dette må være den tyske offiseren som fikk granaten i hodet. Noe annet drønn kan ikke jeg huske - hverken fra vår eller MILORGs side.

Holst skriver: " Haugen erobres og 2. tropp fortsetter framrykningen. Brorparten av fienden er drept eller flyktet. Resten ringes langsomt og sikkert inn i en " lomme " som blir stadig mindre ".

Strande skriver: " Idet 1. lag nå ga dekningsild, gikk de to andre lagene til storm på haugen. (i virkeligheten var det 3. lag samt et lag sammensatt av 2. lag og forsterkninger fra 1. tropp.)

Tyskerne på haugen flyktet - letteste veg - ned av haugen. Men nå kom de under dobbelt ild, dels fra 1. lag, som hele tiden holdt sine stillinger, dels oppe fra haugen.

Etter hvert arbeidet også forsterkningslaget seg sørover oppe i åsen,

slik at fienden ble helt avskåret under den ildkampen som nå fortsatte. Her falt mange **tyskere** ".

Det ble nødvendig å skifte stillinger - for ett lag. RK s lag som jeg tilhørte. RK la seg på håndgranaten - og vårt lag var nå uten lagfører. Stillingskiftet gikk likevel greit, bortsett fra at jeg fikk meg en ordentlig skrekk i livet. Jeg dirigerte mye av stillingskiftet og var derfor den siste som sprang over i ny stilling. Jeg tok en litt annen retning enn de andre, og PANG sa det idet jeg kastet meg ned. En av våre hadde skutt på meg. Jeg visste ikke hvem - men jeg turde ikke røre meg i min nye stilling før andre begynte å røre på seg rundt meg. Det var et par øyne som så rart på meg da det hele var over. Det var en tysker. Jeg sa ingen ting. Det er forferdelig å vite at en blir beskyttet av sine egne. Du blir virkelig redd. Du kan jo ikke ta igjen.

Det er en ting til som trenger en nærmere forklaring. Det er det som hendte etter erobringen av haugen.

Strande skriver : " Under den norske stormen på haugen hadde tyskerne latt noen bli igjen som ilddekning, og blant dem var det også en norsk nazist som ble tatt til fange der oppe. Han kunne neppe vente seg noen nåde midt i kamptummelsen, og det heter da også i en rapport: Han ble dømt til døden for å ha båret våpen mot sine landsmenn og skutt på stedet " ".

Minst en mann ble lagt igjen på haugen. Av en eller annen grunn lot sikringen seg ta til fange. Det var HZ. Enten var han bevisstløs, såret, uten ammunisjon - eller han vegret å skyte mot de som kom. Denne mordmannen, som jeg husker, må være HZ, fordi jeg et sted har lest at " tyskernes kampgruppe besto av erfarne norske SS-menn med kamperfaring fra Russland". HZ var den eneste blant oss som hadde kamperfaring fra Russland. Han kom fra " Panzergrenaderregiment Norge ".

HZ var en rolig, balansert soldat. Han var nettopp kommet til leiren - og ventet på beskjed om at han var dimittert. Fordi han kjedet seg, og tiden falt lang, ble han med på noe han trodde var en harmløs utflukt. Dette er noe han selv gav uttrykk for da han ble med - og ikke noe jeg har diktet. Dersom han var i den tro at han kunne overgi seg, istedet for å skyte på egne landsmenn, er det tragisk. Fordi han hadde erfaring, kunne han ha tenkt i slike baner. Bak en slik oppfatning ligger også det at alle som meldte seg til fronttjeneste, var sikre på at de hadde dekning i internasjonal lov og god moral bak seg - og at det ikke var landssvik. Landssvik er noe som ble funnet opp under - og etter krigens slutt. Det var i hvertfall ikke mulig for meg den gang - og heller ikke nå - å forstå henrettelsen. Gal motivering, liten erfaring og umodenhet må være grunnen. Det var igjen 12 dager av krigen.

En tysk lagfører tok med seg tre andre og returnerte tilbake til Dammen. Han gav en rapport som stemte dårlig med virkeligheten. Dette førte til at han senere ble anklaget for faneflukt.

Holst skriver: " Kampen varte i 4 timer, og til tross for at fienden var på retrett, må også vi tenke på refrenget; vi kan vente at fienden får forsterkninger når som helst. Dessuten har vi en del sårede å ta hensyn til."

Vi var mer eller mindre i sjokk, gjennomfrosne og sultne. Jeg ble tatt ut til å gå foran og være "skyteskive ". Det er en ordning som skal sikre mot bakhold. Jeg var redd og stiv av kulde. Men MILORG hadde trukket seg ut, og etter hvert fikk vi alle bevegeligheten og varmen igjen. Vi bar våre døde med oss nordover uten å treffe på flere fra MILORG. De sårede ble etterlatt og tatt vare på av saniteten.

MILORG har åpenbart vanskeligheter med å forsvare beslutningen om konfrontasjonen i Eggedal.

Strande skriver ' " Det vellykkede forsvaret i Eggedal sammen med en tilsvarende trefning i BJ/RN:VEST (i Hordaland) noen dager senere, var antagelig de enkeltaksjoner som bidro mest til å sette hjemmestyrkene i respekt, slik at ytterligere NS-elementer ble adskillig spakere enn ventet da kapitulasjonen kom.

Det er vel også mulig at de nevnte to aksjonene var blant de faktorer

som ble tillagt vesentlig vekt, da tyskerne bestemte seg for å påby av-
væpning og demobilisering av alle væpnede NS-organisasjoner allerede før
kapitulasjonen. "

Her må det være en del misforståelser ute å gå. For meg står det på
hodet, og hendelsene rundt kapitulasjonen må det forskes på for å få frem
det riktige bildet.

Demobiliseringen av " væpnede NS-organisasjoner " var en følge av at
krigen på det nærmeste var slutt. En beslutning antagelig tatt av Quisling
i forståelse med tyske myndigheter.

Strande skriver: " Det har også av enkelte vært reist tvil om aksjonen
i basene BJ/RN VEST og ELG var i samsvar med gitte direktiver. Her er å
merke at bortsett fra spesielt pålagte oppdrag, fulgte vi i basene generelt
de samme reglene om ikke å søke kamp som MILORG ellers. Disse reglene gikk
stort sett ut på at kamp så vidt mulig skulle unngås, og det beste var om
oppdragene kunne gjennomføres uten å komme i kamp.

Spesielt gjaldt at:

Når det gjaldt tyskere, skulle det bare åpnes ild i selvforsvar.

Når det gjaldt opptreden overfor Hirden, Hirdens besriftsvern, NS
vaktbataljon o.l. hadde jeg gitt karene ordre om å følge direktivet av
26/3 1945 som gikk ut på at når disse avdelinger deltok i razzia etter
MILORG-forlegninger, kunne de tilintetgjøres- når det ansås nødvendig av
hensyn til avdelingene eller viktige lagres sikkerhet.

Som betingelse for aksjon var dog satt at et heldig utfall skulle
anses sikkert. Det kan ikke herske tvil om at såvel i Eggedal som i BJ/RN
VEST var det tyskere som gikk til angrep."

Jeg forstår ikke her hva Strande mener. Alle steder hvor vi kom over
motstandsfolk, varslet vi og bad dem overgi seg. Vi **skjot aldri først**. Det
gjorde vi heller ikke i Eggedal. Direktivet av 26/3 1945 er og et grusomt
papir og står i sterk kontrast til våre motiver og handlemåter. Som sol-
dater i den tyske hær, er vi bare ansvarlige **der** - oppover og nedover -
akkurat som en nordmann i den engelske hær. Soldatenes ansvar ut over dette
er før han går inn i hæren.

Dagen derpå - 27. april - var det stor aktivitet over alt rundt i
distriktet. Hus og hytter ble gjennomløst for å finne våpen og annet som
kunne føre til en opprulling av ulovlig virksomhet. Jeg husker ikke mye av
det som skjedde om natten, men vi var til stede da tyskerne brente ned
setrene, og vi var med og undersøkte hyttene. Jeg så ikke om vi fant noe
ulovlig. Men det kan vi ha gjort. Vi ble truet med strenge straffer om vi
plyndret eller stjal noe. Men noe ble sikkert tatt. Det skulle jo brennes
likevel, og her var tyskerne ubønnhørlige. Men for oss, som i utgangspunktet
skulle verne om norske liv og eiendom, var det et paradoks at vi ikke kunne
hindre at landet ble brent. Spesielt en hadde sterke meninger om dette.
Han diskuterte med en av tyskerne som var med oss.

Holst skriver: " Neste dag var det livlig tysk aktivitet i fjellet.
Ca. 2000 mann skal ha deltatt i razziaen. Det eneste de fant, var ett av
våre våpenlagre ved Djupsjø, ellers intet. For å trøste seg brente tyskerne
samtlige hytter på Haglebu og på Djupsjø."

Hele denne hendelsen så like før krigen var slutt, var en tragedie
som kunne ha vært unngått. Det kan vel innrømmes at MILORG ble litt kåte
på slutten. Det er også i høy grad et spørsmål om resultatet svarte til
forventningene. Det er ikke bare soldatene som ofrer i en krig, men i
høyeste grad også de eterlatte.

Holst skriver: "..... fikk etter hvert melding om at samtlige kurs-
deltagere nådde hjem uten å bli arrestert - men kompaniet hadde dessverre
7 døde og 2 sårede. De sårede ble etterhånden bragt på sykehus i Hallingdal.
Fiendens tap var 29 drepte og 30 sårede. En del av de sårede skal siden være
døde av sine sår. "

Utenom hirdmannen som ble drept da han gikk manngard, falt 4 tyske
politimenn og 3 norske skjjegere. Tyskerne ligger på Alfaseth krigskirke-
gård og heter:

Josef Horner	Født: 14/12	1919.	Grab nr. F -1 - 8
Rudolf Kastner	"	23/10	1916 " C - V 8.
Franz Büchel	"	23/03	1920 " B. - XII -50
Erick Grunert	"	28/10	1920 " D - 11 - 4.

3 norske falt. En av dem ble tatt til fange - HZ - stilt opp og skutt på stedet.

4 tyskere og 2 norske ble såret. Ingen døde av sine sår.

Ser vi resultatet samlet, mistet 11 nordmenn livet, 5 ble såret, og etterlatte på begge sider fikk sorg. Tyske etterlatte føler også sorg.

Men ser vi hele den forferdelige 2. verdenskrig i perspektiv, er ikke dette engang et komma i sammenligning, og enda idet dette skjedde, er flere millioner sivile og soldater ikke ferdig med å dø som en følge av krigen. Det hele på grunn av hat, hevn, lovløshet, evneløshet og kaos. Det hele i stor grad som en følge av en hensynsløs propaganda, hvor fienden alltid er verre en rovdyr. Så gjør det da ikke noe om vi også er litt fæle, når vi får sjansen. Vi faller for eget frep !

Et apropos til slutt: Etter Finnlands kapitulasjon var det ikke mulig å sende troppestyrker av noen størrelse til Tyskland. Vi kunne derfor som enhet ikke komme ut av landet. Noen var inne på å melde seg enkeltvis til Divisjon Hitlerjugend, men det både var og ble prat. I dette vakum ble vi plassert i det tyske politi.

I ettertid er det kommet frem at Quisling forsøkte å få en ordning med Deutsche Wehrmacht - som gikk ut på å trekke alle de norske frivillige i Norge ut av den tyske hær. En avtale har antagelig vært forsøkt opprettet tidligere. I hvertfall sier et rykte at den tyske sjefen som var ansvarlig for operasjonen i Eggedal, skulle stilles for krigsrett for å ha brukt norske skjeggere ved operasjoner mot MILORG. Dette er lite sannsynlig, men bør undersøkes. Sikkert er at Quisling den 18. april sendte 2 kurerer til Tyskland for å få Himmlers underskrift på frigivelse. Den ene kurer var tilbake i Norge den 4. mai. Det ble for sent for oss - og Eggedal. Om dette viser jeg til Chr. Christensens bok: " Den andre siden " - hvor han under kapitlet " Budskap til Garcia ", gjengir kurerens historie.

Etter krigen ble ungdom som var med i Eggedal dømt til 18 års fengsel.

Av hensyn til familie og etterlatte har jeg ikke nevnt aktørene ved navn.

Det bør vi snart kunne gjøre.

- Med respekt -

Jeg.

Tillegg:

En forklaring på at Haugen ble inntatt av oss, var den hurtige fremrykning. A.B. rykket med et lag for langt frem uten å få med flankene - da først og fremst venstre flanken. Det var hjelpen fra lagfører Kastner og meg som uteble - og førte til at laget måtte trekkes tilbake. Han ventet for lenge på en støtte han ikke fikk. Da Kastner falt, stoppet angrepet, og jeg var ikke informert og kunne ingenting gjøre. Da MILORG angrep for å ta tilbake Haugen, ble det ikke en ordnet tilbaketrekning, men ned av Haugen uten støtte av de andre lagene. H.Z. ble lagt tilbake som sikring og ble i virkeligheten ofret. Det var sikkert H. Z. klar over og var en årsak til at han lot seg ta til fange. Han hadde små sjanser til å komme levende ned fra Haugen. Dersom han vegret å skyte på MILORG, er det også den videre grunn til at tilbaketrekningen endte så tragisk.

A.B. fikk lungeskudd, men han beholdt kommandoen over troppen lenge. Etter noen timer døde han av blodtap. En rask behandling kunne ha reddet ham, men under disse omstendigheter var det ikke mulig. Den samme skjebne fikk forevrig en av MILORGs menn.

A.B. var etter hva jeg forstår, et godt offisersemne. Han var energisk, pliktoppfyllende og myndig. Som en av lederne for vår utdanning var han hard, men han forsto hvor grensen gikk. Jeg fikk personlig føling med ham som menneske ved en anledning. Jeg måtte gjennom en avstraffelse på grunn av et par støvler jeg hadde satt fra meg og glemt. Avstraffelsen var ikke hård, jeg vasket rommet hans, men han så jeg tok forseelsen alt for høytidelig. Vi pratet litt sammen - og så klappet han meg på skuldrene og sa: " Vi må gjøre det slik, selv om det en og annen gang er urettferdig. " A.B. fikk tid til å snakke med sine kamerater før han døde. Han bad dem hilse til hans foreldre og søsken. Men han hadde også en jente han hadde ment å dele fremtiden med. Etter hva meg ble fortalt, var det henne han hadde i tankene da han døde.

Josef Horner var en av tyskerne som faldt. Jeg husker ham som en stille, tettvokst, middels høy mann fra Schwartswald. Etter Eggedal ble det fortalt en historie om ham som jeg vil forsøke å gjengi slik jeg husker den. At den er riktig i detalj kan jeg ikke innestå for, men jeg kunne huske dengang at det hadde vært noe bråk på et rom hos tyskerne noen dager før Eggedal. De hadde hatt en aften med øll og dram - hvor også noen norske hadde vært tilstede. Da festen på det nærmeste var over, utspilte det seg en sene som endte med at en av tyskerne måtte holdes fast og roes ned av sine kamerater. Tyskeren var Josef Horner. Han hadde hele kvelden vært deprimert og fortvilet - og det utviklet seg til hysterisk gråt og voldsomheter. Han hadde fått det for seg at han ikke kom til å overleve krigen. Og han fikk ikke se sin familie og Schwartswald igjen. Hans kamerater tok seg av ham - og fikk etter en stund roet ham ned, men etter Eggedal var det flere som husket episoden.

Jeg legger ikke så stor vekt på slike hendelser, men jeg hverken overser dem eller glemmer dem. Det kan være tilfeldigheter. Josef Horner trodde han skulle dø før krigsslutt. For ham og for oss ble det virkelighet.